Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
της 20ής Απριλίου 2023 [1]

Υπόθεση C-548/21

C. G.
κατά
Bezirkshauptmannschaft Landeck

[αίτηση του Landesverwaltungsgericht Tirol (διοικητικού πρωτοδικείου περιφέρειας Τιρόλου, Αυστρία) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Τηλεπικοινωνίες – Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα – Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 – Ποινική διαδικασία – Απόπειρα πρόσβασης των δημόσιων αρχών στα καταχωρισμένα σε κινητό τηλέφωνο δεδομένα χωρίς δικαστική άδεια ή άδεια ανεξάρτητης διοικητικής αρχής»

1. Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά κατ' ουσίαν τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται όταν οι αστυνομικές αρχές επιθυμούν να αποκτήσουν πρόσβαση στα δεδομένα που διατηρούνται στο κινητό τηλέφωνο του προσώπου σε βάρος του οποίου διεξάγεται ποινική έρευνα.

2. Όπως θα εκθέσω, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως πάσχει σημαντικά ελαττώματα όσον αφορά το παραδεκτό της. Εάν, εντούτοις, αποφασίσει να την εξετάσει επί της ουσίας, το Δικαστήριο θα πρέπει να αποφανθεί επί των αντίστοιχων πεδίων εφαρμογής της οδηγίας 2002/58/ΕΚ [2] και της οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 [3].

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

[2] Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες) (ΕΕ 2002, L 201, σ. 37).

[3] Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ 2016, L 119, σ. 89).

I. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

1. Ο κανονισμός (ΕΕ) 2016/679[4]

3. Το άρθρο 2 («Ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής») ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός δεν εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα:

[…]

δ) από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας και πρόληψης έναντι κινδύνων που απειλούν τη δημόσια ασφάλεια.»

2. Η οδηγία (ΕΕ) 2016/680

4. Στην αιτιολογική σκέψη 2 εξαγγέλλονται τα εξής:

«Οι αρχές και οι κανόνες για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τα αφορούν θα πρέπει […] να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες τους, ιδίως το δικαίωμά τους στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η παρούσα οδηγία σκοπεύει να συμβάλει στην επίτευξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.»

5. Η αιτιολογική σκέψη 46 διακηρύττει τα εξής:

«Κάθε περιορισμός των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων πρέπει να συμμορφώνεται με το[ν] Χάρτη [των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο εξής: Χάρτης] και με την ΕΣΔΑ [Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου], όπως ερμηνεύονται από τη νομολογία του Δικαστηρίου και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου [των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου] [5] αντίστοιχα, ιδίως δε να σέβεται την ουσία των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών.»

6. Κατά την αιτιολογική σκέψη 49:

«Εάν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε επεξεργασία στο πλαίσιο ποινικής έρευνας και ποινικής διαδικασίας ενώπιον δικαστηρίου, τα κράτη μέλη θα πρέπει να μπορούν να προβλέπουν ότι η άσκηση των δικαιωμάτων ενημέρωσης, πρόσβασης και διόρθωσης, διαγραφής και περιορισμού της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα γίνεται σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες περί δικαστικών διαδικασιών.»

4 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (στο εξής: ΓΚΠΔ) (ΕΕ 2016, L 119, σ. 1).

5 Στο εξής: ΕΔΔΑ.

7. Το άρθρο 1 («Αντικείμενο και στόχοι») έχει ως εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία θεσπίζει τους κανόνες που αφορούν στην προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, περιλαμβανομένων της προστασίας από απειλές κατά της δημόσιας ασφάλειας και της αποτροπής τους.

2. Σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, τα κράτη μέλη:

α) προστατεύουν τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων και, ειδικότερα, το δικαίωμά τους στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα· και

[…]

3. Η παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να προβλέπουν ισχυρότερες διασφαλίσεις από αυτές που θεσπίζονται σε αυτή για την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των υποκειμένων των δεδομένων σε ό,τι αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις αρμόδιες αρχές.»

8. Το άρθρο 2 («Πεδίο εφαρμογής») διαλαμβάνει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς που καθορίζονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1.»

9. Το άρθρο 3 («Ορισμοί») ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[…]

2) “επεξεργασία”: κάθε πράξη ή σειρά πράξεων που πραγματοποιείται, με ή χωρίς τη χρήση αυτοματοποιημένων μέσων, σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή σε σύνολα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διάρθρωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η μεταβολή, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η κοινολόγηση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, ο περιορισμός, η διαγραφή ή η καταστροφή·

[…]

7) “αρμόδια αρχή”:

α) κάθε δημόσια αρχή αρμόδια για την πρόληψη, τη διερεύνηση, την ανίχνευση ή τη δίωξη ποινικών αδικημάτων ή την εκτέλεση ποινικών κυρώσεων, περιλαμβανομένων της προστασίας από απειλές κατά της δημόσιας ασφάλειας και της αποτροπής τους· ή

[…]».

10. Το άρθρο 4 («Αρχές που διέπουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα») ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα:

α) υποβάλλονται σε σύννομη και δίκαιη επεξεργασία·

β) συλλέγονται για καθορισμένους, ρητούς και νόμιμους σκοπούς και δεν υποβάλλονται σε επεξεργασία κατά τρόπο ασύμβατο προς τους σκοπούς αυτούς·

γ) είναι κατάλληλα, συναφή και όχι υπερβολικά σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους υποβάλλονται σε επεξεργασία·

[…]

ε) διατηρούνται υπό μορφή που επιτρέπει τον προσδιορισμό της ταυτότητας των υποκειμένων των δεδομένων για χρονικό διάστημα όχι μεγαλύτερο από αυτό που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των σκοπών για τους οποίους υποβάλλονται σε επεξεργασία·

στ) υποβάλλονται σε επεξεργασία κατά τρόπο που να εγγυάται τη δέουσα ασφάλεια των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μεταξύ άλλων την προστασία από μη εγκεκριμένη ή παράνομη επεξεργασία ή τυχαία απώλεια, καταστροφή ή φθορά, με χρήση κατάλληλων τεχνικών ή οργανωτικών μέτρων.»

11. Το άρθρο 8 («Νομιμότητα της επεξεργασίας») προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι η επεξεργασία είναι σύννομη μόνον εάν και στον βαθμό που είναι απαραίτητη για την εκτέλεση καθήκοντος που ασκείται από αρχή αρμόδια για τους σκοπούς που προβλέπονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 και βασίζεται στο δίκαιο της Ένωσης ή των κρατών μελών.

2. Το δίκαιο κράτους μέλους που ρυθμίζει την επεξεργασία στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας καθορίζει τουλάχιστον τους στόχους της επεξεργασίας, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που υποβάλλονται σε επεξεργασία και τους σκοπούς της επεξεργασίας.»

12. Το άρθρο 13 («Ενημέρωση που διατίθεται ή δίδεται στο υποκείμενο των δεδομένων») ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων τουλάχιστον τις ακόλουθες πληροφορίες:

[…]

δ) το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας σε εποπτική αρχή και τα στοιχεία επικοινωνίας με την εποπτική αρχή·

[…]

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν νομοθετικά μέτρα σχετικά με την καθυστέρηση, τον περιορισμό ή την παράλειψη της παροχής των πληροφοριών στο υποκείμενο των δεδομένων βάσει της παραγράφου 2, εφόσον και στον βαθμό που ένα τέτοιο μέτρο είναι αναγκαίο και αναλογικό σε μια δημοκρατική κοινωνία, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των έννομων συμφερόντων του ενδιαφερόμενου φυσικού προσώπου, με σκοπό:

α) την αποφυγή της παρακώλυσης επίσημων ή νομικών ερευνών, διερευνήσεων ή διαδικασιών·

β) την αποφυγή της παρεμπόδισης της πρόληψης, της ανίχνευσης, της διερεύνησης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων·

γ) την προστασία της δημόσιας ασφάλειας·

δ) την προστασία της εθνικής ασφάλειας·

ε) την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών τρίτων.

[…]»

13. Κατά το άρθρο 15 («Περιορισμοί του δικαιώματος πρόσβασης»), παράγραφος 1:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν νομοθετικά μέτρα τα οποία περιορίζουν, εν όλω ή εν μέρει, το δικαίωμα πρόσβασης του υποκειμένου των δεδομένων, στον βαθμό και για το χρονικό διάστημα που ένας τέτοιος μερικός ή πλήρης περιορισμός συνιστά αναγκαίο και αναλογικό μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των έννομων συμφερόντων του ενδιαφερόμενου φυσικού προσώπου, με σκοπό:

α) την αποφυγή της παρακώλυσης επίσημων ή νομικών ερευνών, διερευνήσεων ή διαδικασιών·

β) την αποφυγή της παρεμπόδισης της πρόληψης, της ανίχνευσης, της διερεύνησης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων·

γ) την προστασία της δημόσιας ασφάλειας·

δ) την προστασία της εθνικής ασφάλειας·

ε) την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών τρίτων.»

14. Δυνάμει του άρθρου 27 («Εκτίμηση των επιπτώσεων στην προστασία των δεδομένων»):

«1. Όταν ένας τύπος επεξεργασίας, ιδίως με τη χρήση νέων τεχνολογιών, λαμβανομένων υπόψη της φύσης, του πλαισίου, του πεδίου εφαρμογής και των σκοπών της επεξεργασίας, είναι πιθανόν να προκαλέσει μεγάλο κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας, πριν από την επεξεργασία, προβαίνει σε εκτίμηση επιπτώσεων των προβλεπόμενων πράξεων επεξεργασίας στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

2. Η εκτίμηση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 περιέχει τουλάχιστον γενική περιγραφή των προβλεπόμενων πράξεων επεξεργασίας, εκτίμηση των κινδύνων για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων, τα μέτρα που προβλέπονται για την αντιμετώπιση

των κινδύνων αυτών, εγγυήσεις, μέτρα ασφαλείας και μηχανισμούς, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και να αποδεικνύεται η συμμόρφωση προς την παρούσα οδηγία, λαμβανομένων υπόψη των δικαιωμάτων και των έννομων συμφερόντων των υποκειμένων των δεδομένων και άλλων ενδιαφερόμενων προσώπων.»

15. Το άρθρο 28 («Προηγούμενη διαβούλευση με την εποπτική αρχή») ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία διαβουλεύεται με την εποπτική αρχή πριν από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία θα περιληφθούν σε νέο σύστημα αρχειοθέτησης που πρόκειται να δημιουργηθεί, εφόσον:

α) από εκτίμηση των επιπτώσεων στην προστασία των δεδομένων σύμφωνα με το άρθρο 27 προκύπτει ότι η επεξεργασία θα προκαλέσει μεγάλο κίνδυνο εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν λάβει μέτρα για τον μετριασμό του κινδύνου· ή

β) ο τύπος επεξεργασίας, ιδίως κατά τη χρήση νέων τεχνολογιών, μηχανισμών ή διαδικασιών, ενέχει μεγάλο κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων.

[…]»

16. Το άρθρο 54 («Δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προσφυγής κατά υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία») ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη οποιασδήποτε διαθέσιμης διοικητικής ή μη δικαστικής προσφυγής, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος υποβολής καταγγελίας σε εποπτική αρχή δυνάμει του άρθρου 52, τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι τα υποκείμενα των δεδομένων έχουν δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προσφυγής εάν θεωρούν ότι τα δικαιώματά τους που απορρέουν από διατάξεις που θεσπίζονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας παραβιάστηκαν ως αποτέλεσμα της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τα αφορούν κατά παράβαση των εν λόγω διατάξεων.»

Β. Το εθνικό δίκαιο

17. Το άρθρο 18 του Strafprozessordnung[6] αναθέτει στη δικαστική αστυνομία καθήκοντα για την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης (παράγραφος 1). Οι έρευνες της δικαστικής αστυνομίας αποτελούν ευθύνη των αρχών ασφαλείας (παράγραφος 2). Τα όργανα της υπηρεσίας δημόσιας ασφάλειας παρέχουν την εκτελεστική υπηρεσία της δικαστικής αστυνομίας, η οποία συνίσταται στη διερεύνηση και τη δίωξη των ποινικών αδικημάτων (παράγραφος 3).

18. Κατά το άρθρο 99 του StPO, η δικαστική αστυνομία διενεργεί έρευνα αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας, οφείλει δε να τηρεί τις εντολές της εισαγγελικής αρχής και των δικαστηρίων (παράγραφος 1). Όταν μέτρο έρευνας απαιτεί εντολή της εισαγγελικής αρχής, η δικαστική αστυνομία μπορεί να ασκεί τη σχετική εξουσία, ακόμη και χωρίς την εν λόγω εντολή, σε περίπτωση άμεσου κινδύνου. Σε τέτοια περίπτωση, η δικαστική αστυνομία οφείλει να ζητεί πάραυτα άδεια (παράγραφος 2).

[6] Κώδικας ποινικής δικονομίας (στο εξής: StPO). BGBl. 631/1975, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης (BGBl. I 24/2020).

19. Βάσει του άρθρου 111, παράγραφος 2, του StPO, όταν οι αποθηκευμένες σε φορείς δεδομένων πληροφορίες πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο συλλογής δεδομένων, κάθε πρόσωπο υποχρεούται να επιτρέψει την πρόσβαση στις εν λόγω πληροφορίες και, εφόσον του ζητηθεί, να παράσχει τον ηλεκτρονικό φορέα δεδομένων ή να επιτρέψει τη δημιουργία ηλεκτρονικού φορέα δεδομένων υπό μορφή αρχείου κοινής χρήσης. Επιπλέον, κάθε πρόσωπο πρέπει να επιτρέπει τη δημιουργία εφεδρικού αντιγράφου των πληροφοριών που είναι αποθηκευμένες στους φορείς δεδομένων.

II. Τα πραγματικά περιστατικά, η ένδικη διαφορά και τα προδικαστικά ερωτήματα

20. Ο C. G. είναι Γερμανός υπήκοος ο οποίος εργάζεται και διαμένει στην Αυστρία.

21. Στις 23 Φεβρουαρίου 2021, στο πλαίσιο ελέγχου για τον εντοπισμό εξαρτησιογόνων ουσιών, υπάλληλοι του τελωνείου του Innsbruck (Αυστρία) κατάσχεσαν δέμα με παραλήπτη τον C. G., το οποίο περιείχε 85 γραμμάρια φυτικής κάνναβης.

22. Στις 6 Μαρτίου 2021 δύο αστυνομικοί υπέβαλαν ερωτήσεις στον C. G. σχετικά με τον αποστολέα του δέματος και πραγματοποίησαν έρευνα στον χώρο κατοικίας του. Στο πλαίσιο της εν λόγω έρευνας, κατασχέθηκε το κινητό τηλέφωνο του C. G. (το οποίο περιείχε κάρτα SIM και κάρτα μνήμης SD) και επιδόθηκε σε αυτόν έκθεση κατάσχεσης.

23. Όταν του ζητήθηκε να παράσχει πρόσβαση στα δεδομένα σύνδεσης του κινητού τηλεφώνου του, ο C. G. αρνήθηκε, όπως αρνήθηκε επίσης να γνωστοποιήσει τον κωδικό πρόσβασης στο τηλέφωνο.

24. Η περιφερειακή αστυνομική διοίκηση του Landeck (Αυστρία) δεν κατόρθωσε να ξεκλειδώσει το κινητό τηλέφωνο. Το εν λόγω τηλέφωνο εστάλη στην Bundeskriminalamt (ομοσπονδιακή αστυνομία δίωξης εγκλήματος, Αυστρία) στη Βιέννη, όπου επιχειρήθηκε εκ νέου, ανεπιτυχώς, να ξεκλειδωθεί το τηλέφωνο και να αναγνωσθούν τα διατηρούμενα σε αυτό δεδομένα.

25. Η αστυνομία έλαβε τα ως άνω μέτρα χωρίς εντολή της εισαγγελικής αρχής ή δικαστική απόφαση.

26. Στις 31 Μαρτίου 2021 ο C. G. άσκησε ενώπιον του Landesverwaltungsgericht Tirol (διοικητικού πρωτοδικείου περιφέρειας Τιρόλου, Αυστρία) προσφυγή κατά του μέτρου εξαναγκασμού που λήφθηκε εις βάρος του, προβάλλοντας ένσταση κατά της κατάσχεσης του κινητού τηλεφώνου του. Το τηλέφωνο επιστράφηκε στον C. G. στις 20 Απριλίου 2021.

27. Ο C. G. δεν ενημερώθηκε σχετικά με τις απόπειρες ανάλυσης των δεδομένων του κινητού τηλεφώνου· οι απόπειρες αυτές κατέστησαν γνωστές μόνον όταν εξετάσθηκε ενόρκως ως μάρτυρας ο αστυνομικός ο οποίος είχε διενεργήσει την κατάσχεση και, στη συνέχεια, είχε ξεκινήσει την ψηφιακή ανάλυση. Οι εν λόγω απόπειρες δεν καταγράφηκαν επίσης στον τηρούμενο από τη δικαστική αστυνομία φάκελο.

28. Στο πλαίσιο αυτό, το Landesverwaltungsgericht Tirol (διοικητικό πρωτοδικείο περιφέρειας Τιρόλου) υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 15, παράγραφος 1 (ενδεχομένως σε συνδυασμό με το άρθρο 5), της οδηγίας 2002/58, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/136/ΕΚ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7 και 8 του [Χάρτη], την έννοια ότι η πρόσβαση δημόσιων αρχών στα διατηρούμενα σε κινητά τηλέφωνα δεδομένα συνιστά τόσο σοβαρή επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στα ανωτέρω άρθρα του Χάρτη ώστε η πρόσβαση αυτή να πρέπει να περιορίζεται, όσον αφορά την πρόληψη, τη διερεύνηση, τη διαπίστωση και τη δίωξη ποινικών αδικημάτων, στην καταπολέμηση της βαριάς εγκληματικότητας;

2) Έχει το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/136, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8 και 11, καθώς και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του [Χάρτη], την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως το άρθρο 18, σε συνδυασμό με το άρθρο 99, παράγραφος 1, του [StPO], που παρέχει στις αρχές ασφαλείας, στο πλαίσιο ποινικής έρευνας, πλήρη και ανεξέλεγκτη πρόσβαση, χωρίς άδεια δικαστηρίου ή ανεξάρτητης διοικητικής αρχής, σε όλα τα διατηρούμενα σε κινητό τηλέφωνο ψηφιακά δεδομένα;

3) Έχει το άρθρο 47, σε συνδυασμό με τα άρθρα 41 και 52 του [Χάρτη], υπό το πρίσμα της αρχής της ισότητας των όπλων και του δικαιώματος αποτελεσματικής προσφυγής, την έννοια ότι αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους η οποία, όπως το άρθρο 18, σε συνδυασμό με το άρθρο 99, παράγραφος 1, του [StPO], επιτρέπει την ψηφιακή εξέταση κινητού τηλεφώνου χωρίς ο ενδιαφερόμενος να ενημερωθεί προηγουμένως ή, τουλάχιστον, μετά την εφαρμογή του μέτρου;»

III. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

29. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 6 Σεπτεμβρίου 2021.

30. Στις 20 Οκτωβρίου 2021 το Δικαστήριο έθεσε στο αιτούν δικαστήριο την ερώτηση αν η οδηγία 2016/680 μπορεί να είναι κρίσιμη για την υπό κρίση υπόθεση.

31. Στις 11 Νοεμβρίου 2021 το αιτούν δικαστήριο απάντησε ότι η οδηγία 2016/680 πρέπει να εφαρμοστεί στην υπόθεση της κύριας δίκης.

32. Γραπτές παρατηρήσεις υπέβαλαν η Αυστριακή, η Γαλλική, η Γερμανική, η Δανική, η Εσθονική, η Ιρλανδική, η Κυπριακή, η Νορβηγική, η Ολλανδική, η Ουγγρική, η Πολωνική και η Σουηδική Κυβέρνηση καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

33. Στην επ' ακροατηρίου συζήτηση, η οποία διεξήχθη στις 16 Ιανουαρίου 2023, παρέστησαν οι μετέχοντες στη διαδικασία οι οποίοι είχαν υποβάλει γραπτές παρατηρήσεις, πλην της Γερμανικής, της Ουγγρικής και της Πολωνικής Κυβέρνησης, καθώς και η Φινλανδική Κυβέρνηση. Το Δικαστήριο ζήτησε από όλους τους προαναφερθέντες μετέχοντες στη διαδικασία να επικεντρώσουν τα επιχειρήματά τους στην οδηγία 2016/680 και να απαντήσουν προφορικά σε ορισμένες ερωτήσεις τις οποίες έθεσε σχετικά με την εν λόγω οδηγία.

IV. Ανάλυση

A. Επί του παραδεκτού

34. Αρχικώς το αιτούν δικαστήριο υπέβαλε τα προδικαστικά ερωτήματα ζητώντας μόνον να ερμηνευθεί η οδηγία 2002/58. Εντούτοις, όλοι ουσιαστικά οι μετέχοντες στη διαδικασία συμφωνούν ότι η συγκεκριμένη οδηγία δεν έχει εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση και ότι, κατά συνέπεια, η ερμηνεία της δεν είναι αναγκαία για την έκδοση απόφασης επί της ένδικης διαφοράς.

35. Κατά το άρθρο της 3, η οδηγία 2002/58 ρυθμίζει την «[…] επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο της παροχής διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών σε δημόσια δίκτυα επικοινωνιών στην [Ένωση], περιλαμβανομένων των δημοσίων δικτύων επικοινωνιών που υποστηρίζουν συσκευές συλλογής δεδομένων και ταυτοποίησης».

36. Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι, «όταν τα κράτη μέλη θέτουν απευθείας σε εφαρμογή μέτρα παρεκκλίνοντα από το απόρρητο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, χωρίς να επιβάλλουν υποχρεώσεις επεξεργασίας στους παρόχους τέτοιων υπηρεσιών, η προστασία των δεδομένων των προσώπων τα οποία αφορούν τα μέτρα αυτά δεν διέπεται από την οδηγία 2002/58, αλλά μόνον από το εθνικό δίκαιο, υπό την επιφύλαξη της εφαρμογής της [οδηγίας 2016/680]»[7].

37. Στην υπό κρίση υπόθεση, η απόπειρα πρόσβασης στα δεδομένα πραγματοποιήθηκε απευθείας από τις αστυνομικές αρχές στο πλαίσιο ποινικής έρευνας. Δεν υπήρξε παρέμβαση των παρόχων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, από τους οποίους δεν ζητήθηκε η κοινοποίηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Επομένως, δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής της οδηγίας 2002/58.

38. Ο κανόνας του δικαίου της Ένωσης που ρυθμίζει τη συγκεκριμένη περίπτωση είναι η οδηγία 2016/680, η οποία, δυνάμει του άρθρου της 2, παράγραφος 1, έχει εφαρμογή στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους «σκοπούς της […] διερεύνησης […] ποινικών αδικημάτων».

39. Τα προεκτεθέντα θα πρέπει να επαρκούν για τον χαρακτηρισμό ως απαράδεκτης της αίτησης προδικαστικής αποφάσεως, όπως υποβλήθηκε από το εθνικό δικαστήριο, καθόσον ο κανόνας του δικαίου της Ένωσης η ερμηνεία του οποίου ζητήθηκε δεν έχει εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση.

40. Εντούτοις, είναι αληθές ότι το άρθρο 267 ΣΛΕΕ επιτρέπει στο Δικαστήριο να αναδιατυπώσει τα προδικαστικά ερωτήματα που υποβάλλονται στην κρίση του ή να επισημαίνει την ύπαρξη άλλων κανόνων του δικαίου της Ένωσης οι οποίοι έχουν ενδεχομένως εφαρμογή, προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο εθνικό δικαστήριο[8].

41. Το Δικαστήριο ζήτησε τη γνώμη του αιτούντος δικαστηρίου σχετικά με ενδεχόμενη εφαρμογή στην υπόθεση της οδηγίας 2016/680. Επομένως, το Δικαστήριο παρέσχε στο αιτούν δικαστήριο τη δυνατότητα να συμπληρώσει ή να αναδιατυπώσει το ίδιο τα προδικαστικά ερωτήματα. Αντ' αυτού, το αιτούν δικαστήριο απάντησε μόνον ότι «[ο]ι επιταγές της οδηγίας (ΕΕ) 2016/680

[7] Απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, La Quadrature du Net κ.λπ. (C-511/18, C-512/18 και C-520/18, στο εξής: απόφαση La Quadrature du Net κ.λπ., EU:C:2020:791, σκέψη 103).

[8] Βλ., αντί άλλων, απόφαση της 28ης Απριλίου 2016, Oniors Bio (C-233/15, EU:C:2016:305, σκέψη 30).

πρέπει εν πάση περιπτώσει να τηρηθούν στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως», χωρίς εντούτοις να προσδιορίσει τις διατάξεις της εν λόγω οδηγίας ως προς τις οποίες διατηρεί αμφιβολίες ή να διατυπώσει άλλες παρατηρήσεις επί της ουσίας [9].

42. Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως αποφανθεί ότι «είναι απολύτως αναγκαίο, όπως ορίζει το άρθρο 94, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως να εκθέτει τους λόγους που οδήγησαν το αιτούν δικαστήριο να υποβάλει ερωτήματα ως προς την ερμηνεία ή το κύρος συγκεκριμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, καθώς και τη σχέση που το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι υφίσταται μεταξύ των διατάξεων αυτών και της εφαρμοστέας στη διαφορά της κύριας δίκης εθνικής νομοθεσίας» [10].

43. Επομένως, από τα προεκτεθέντα συνάγεται ότι η μη πλήρωση των απαιτήσεων του άρθρου 94 του Κανονισμού Διαδικασίας είναι εν προκειμένω πρόδηλη. Ακόμη και όταν το Δικαστήριο επιδεικνύει κάποια ευελιξία στο ζήτημα αυτό, η συνεργασία με το αιτούν δικαστήριο πρέπει να είναι αμοιβαία: σε περίπτωση αδικαιολόγητης έλλειψης συνεργασίας εκ μέρους του σε σχέση με την έκθεση των αμφιβολιών που διατηρεί όσον αφορά την ερμηνεία των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης τις οποίες θεωρεί εφαρμοστέες (εν προκειμένω, αυτών της οδηγίας 2016/680), φρονώ ότι είναι λογικό η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως να κριθεί απαράδεκτη [11].

44. Επιπλέον των προεκτεθέντων, επισημαίνονται τα ακόλουθα ζητήματα.

– Το αιτούν δικαστήριο δεν διευκρίνισε τη φύση της επεξεργασίας την οποία αποπειράθηκαν να πραγματοποιήσουν οι αστυνομικές αρχές ή τη φύση των συγκεκριμένων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αναζητούσαν. Αρχικώς φαίνεται να υποδηλώνει ότι επρόκειτο περί δεδομένων σύνδεσης (ήτοι δεδομένων κίνησης και θέσης), εν συνεχεία δεν αποκλείει, όμως, το ξεκλείδωμα του τηλεφώνου να διευκόλυνε την πρόσβαση σε «όλα τα διατηρούμενα ψηφιακά δεδομένα» [12] περιλαμβανομένων του περιεχομένου των επικοινωνιών και των ηλεκτρονικών μηνυμάτων που ανταλλάχθηκαν μέσω αυτού [13].

– Το αιτούν δικαστήριο μνημονεύει τόσο την κατάσχεση του τηλεφώνου και την πρόσβαση, ή απόπειρα πρόσβασης, στα δεδομένα που διατηρούνται σε αυτό όσο και την επακόλουθη «αξιοποίησή» (Auswertung) τους, ήτοι την ανάλυση και την ερμηνεία τους. Το αιτούν δικαστήριο συμπληρώνει ότι η εν λόγω αξιοποίηση «συνεπάγεται εντελώς ανεξέλεγκτη πρόσβαση στο σύνολο των ψηφιακών επικοινωνιών του ενδιαφερομένου» και ότι τούτο καθιστά «δυνατή την απόκτηση μιας πολύ λεπτομερούς και αναλυτικής εικόνας για όλους σχεδόν τους τομείς της ιδιωτικής ζωής».

45. Υπό τις συνθήκες αυτές, αντί της *αναδιατύπωσης* των προδικαστικών ερωτημάτων του αιτούντος δικαστηρίου, το Δικαστήριο θα πραγματοποιούσε πραγματική *ανασύσταση* της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, βασισμένη, επιπλέον, εν μέρει σε υποθετικές εκτιμήσεις και

[9] Το Δικαστήριο αναγκάστηκε να ζητήσει από τους διαδίκους να επισημαίνουν «τις, κατά τη γνώμη τους, κρίσιμες διατάξεις της οδηγίας 2016/680 υπό το πρίσμα των οποίων το Δικαστήριο θα πρέπει, ενδεχομένως, να αναδιατυπώσει τα τρία προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο» (τέταρτη ερώτηση προς προφορική απάντηση εκ των τεθεισών κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση).

[10] Απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Consorzio Italian Management και Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:799, σκέψη 69).

[11] Συντάσσομαι ως προς το ζήτημα αυτό με την εκτίμηση της Γαλλικής Κυβέρνησης (σημεία 36 έως 41 των γραπτών παρατηρήσεών της).

[12] Βλ. το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

[13] Κατά το αιτούν δικαστήριο, «όσον αφορά τα δεδομένα σύνδεσης, μπορεί να ανακτηθεί σχεδόν το σύνολο των επαφών, αναλυόμενο με βάση τη συχνότητα, τον χρόνο και τη διάρκεια της εκάστοτε επικοινωνίας, ενώ, όσον αφορά τις επικοινωνίες που πραγματοποιούνται μέσω SMS και μέσω άλλων υπηρεσιών ηλεκτρονικής συνομιλίας, μπορεί να ανακτηθεί και το περιεχόμενο· επιπλέον, μέσω της ανάλυσης των διατηρούμενων φωτογραφιών και του ιστορικού πλοήγησης στον φυλλομετρητή επιτυγχάνεται διείσδυση σε προσωπικές πτυχές του ιδιωτικού βίου του ενδιαφερομένου».

όχι σε εξακριβωμένα πραγματικά περιστατικά. Υπενθυμίζω δε ότι το Δικαστήριο παρέσχε στο αιτούν δικαστήριο τη δυνατότητα να συμπληρώσει ή να αναδιατυπώσει το ίδιο τα προδικαστικά ερωτήματα τα οποία υπέβαλε.

46. Επομένως, προτείνω η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως να κριθεί απαράδεκτη, όπως ζήτησαν πλείονα κράτη που μετέχουν στη διαδικασία.

47. Στην ίδια διαπίστωση απαραδέκτου θα πρέπει να οδηγήσει το γεγονός, το οποίο επισημάνθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι δεν έχει υποβληθεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου πραγματική ένδικη διαφορά η οποία καθιστά αναγκαία την ερμηνεία κανόνων του δικαίου της Ένωσης.

48. Συγκεκριμένα, η Αυστριακή Κυβέρνηση, στην οποία υπάγονται οι αστυνομικές αρχές που διενήργησαν την έρευνα, αναγνωρίζει ότι οι ενέργειες των εν λόγω αρχών δεν ήταν σύννομες και προσέβαλαν τα δικαιώματα του θιγόμενου προσώπου. Εν πάση περιπτώσει, δεδομένου ότι, κατά τη διάταξη περί παραπομπής, το αίτημα του προσφεύγοντος ενώπιον του διοικητικού δικαστηρίου αφορούσε, ακριβώς, τα αστυνομικά μέτρα τα οποία η καθής διοικητική αρχή θεωρεί μη σύννομα, η διαφορά που υποβλήθηκε στην κρίση του αιτούντος δικαστήριο δεν υφίσταται πλέον.

49. Πάντως, για το ενδεχόμενο το Δικαστήριο να μη συμμερίζεται τη γνώμη μου, θα εξετάσω εν συνεχεία, επικουρικώς, τα ζητήματα ουσίας στα οποία ερείδονται τα προδικαστικά ερωτήματα.

50. Εντούτοις, πρέπει προηγουμένως να αποκλείσω τη συνδρομή ενός άλλου λόγου απαραδέκτου τον οποίο προέβαλαν ορισμένοι μετέχοντες στη διαδικασία[14]. Κατά τη γνώμη των εν λόγω μετεχόντων στη διαδικασία, δεδομένου ότι αφορά την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της *επεξεργασίας* των δεδομένων τους, η οδηγία 2016/680 δεν ρυθμίζει περιπτώσεις όπως η επίμαχη στην υπό κρίση υπόθεση, στην οποία δεν υπήρξε επεξεργασία, αλλά μόνον *απόπειρα πρόσβασης* σε δεδομένα, τα οποία δεν στάθηκε τελικώς δυνατό να αποκτηθούν.

51. Κατά την Επιτροπή, αντιθέτως, η πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας 2016/680 θα πρέπει να συνηγορεί υπέρ ερμηνείας του αντικειμένου της η οποία δεν περιορίζεται στην επεξεργασία δεδομένων υπό τη στενή έννοια, αλλά περιλαμβάνει επίσης ζητήματα που συνδέονται άμεσα με αυτήν. Ένα από τα εν λόγω ζητήματα είναι, κατά την Επιτροπή, η απόπειρα πρόσβασης στα δεδομένα η επεξεργασία των οποίων επιδιώκεται[15].

52. Κατά τη γνώμη μου, χωρίς να είναι αναγκαίο να διευρυνθούν τα όρια του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2016/680[16], η εφαρμογή της στην υπό κρίση υπόθεση δικαιολογείται όχι λόγω της κατάσχεσης του κινητού τηλεφώνου[17], αλλά λόγω των επακόλουθων ενεργειών των αστυνομικών

[14] Πρόκειται, συγκεκριμένα, για την Αυστριακή, τη Γαλλική, τη Νορβηγική και την Ολλανδική Κυβέρνηση.

[15] Κατά την Επιτροπή, «δεν ασκεί επιρροή το αν οι απόπειρες στέφθηκαν ή όχι από επιτυχία. Η εμφάνιση τεχνικών δυσχερειών που εμποδίζουν να στεφθούν από επιτυχία οι απόπειρες πρόσβασης είναι περίσταση η οποία δεν μπορεί να είναι εκ των προτέρων γνωστή και η οποία δεν μειώνει τους κινδύνους για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα».

[16] Φρονώ ειδικότερα ότι παρέλκει η επίκληση των άρθρων 27 και 28 της οδηγίας 2016/680, την οποία πρότεινε η Επιτροπή με τις γραπτές παρατηρήσεις της. Η «εκτίμηση των επιπτώσεων στην προστασία των δεδομένων», η οποία προβλέπεται από το άρθρο 27, αφορά, γενικά, έναν «τύπο εξεργασίας» και όχι συγκεκριμένη ή ειδική επεξεργασία. Τούτο προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 58 της οδηγίας 2016/680: «[ο]ι εκτιμήσεις επιπτώσεων θα πρέπει να καλύπτουν τα σχετικά συστήματα και διεργασίες των πράξεων επεξεργασίας, αλλά *όχι μεμονωμένες περιπτώσεις*» (η υπογράμμιση δική μου). Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή αποσαφήνισε την επίκληση αμφοτέρων των διατάξεων εκθέτοντας ότι τις μνημόνευσε μόνον για να επισημάνει ότι η οδηγία 2016/680 προβλέπει επίσης περιπτώσεις που προηγούνται της καθαυτό επεξεργασίας των δεδομένων.

[17] Η οδηγία 2016/680 δεν ρυθμίζει την κατάσχεση του τηλεφώνου ως αποδεικτικού μέσου στο πλαίσιο ποινικής έρευνας.

αρχών για την απόκτηση ορισμένων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του ενδιαφερομένου, σκοπός για τον οποίο επιχείρησαν να ξεκλειδώσουν το τηλέφωνο και να διαθέσουν το περιεχόμενό του.

53. Στις πράξεις που ορίζονται ως «επεξεργασία» στο άρθρο 3, σημείο 2, της οδηγίας 2016/680 καταλέγεται «κάθε άλλη μορφή διάθεσης» των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η οποία πραγματοποιείται στο πλαίσιο ποινικής έρευνας. Φρονώ ότι, όταν κατάσχει τηλέφωνο στο οποίο διατηρούνται τα δεδομένα αυτά και το χειρίζεται προκειμένου να εξαγάγει τα εν λόγω δεδομένα, η αστυνομική αρχή ξεκινά μια «πράξη» επεξεργασίας, ακόμη και αν αποτύχει στην προσπάθειά της για τεχνικούς λόγους που ανάγονται στην κρυπτογραφική ασφάλεια.

54. Η αποτυχημένη απόπειρα πρόσβασης στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που διατηρούνται σε κινητό τηλέφωνο, στο πλαίσιο ποινικής έρευνας, ρυθμίζεται από την οδηγία 2016/680 για λόγους ανάλογους εκείνων για τους οποίους το Δικαστήριο έκρινε ότι η οδηγία 2002/58 είχε εφαρμογή στην (επίσης αποτυχημένη) *προσπάθεια* εξασφάλισης της δικαστικής άδειας για την πρόσβαση σε ορισμένα δεδομένα του υπόπτου, τα οποία βρίσκονταν στην κατοχή παρόχου υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών [18].

55. Στο πλαίσιο αυτό, εάν το αιτούν δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί επί της έλλειψης νομιμότητας της αστυνομικής ενέργειας (την οποία, όπως προεκτέθηκε, η Αυστριακή Κυβέρνηση αναγνωρίζει), η εκτίμησή του μπορεί να εξαρτηθεί από τη νομιμότητα του σκοπού που επιδιωκόταν με αυτήν, τόσο εάν η εφαρμογή του μέτρου στέφθηκε από επιτυχία όσο και αν η εφαρμογή του ξεκίνησε μεν, πλην όμως δεν στέφθηκε από επιτυχία.

Β. Επί της ουσίας

1. Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

56. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν, κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1 (ενδεχομένως σε συνδυασμό με το άρθρο 5), της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7 και 8 του Χάρτη, «η πρόσβαση δημόσιων αρχών στα διατηρούμενα σε κινητά τηλέφωνα δεδομένα συνιστά τόσο σοβαρή επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στα ανωτέρω άρθρα του Χάρτη ώστε η πρόσβαση αυτή να πρέπει να περιορίζεται, όσον αφορά την πρόληψη, τη διερεύνηση, τη διαπίστωση και τη δίωξη ποινικών αδικημάτων, στην καταπολέμηση της βαριάς εγκληματικότητας».

57. Εάν η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως κριθεί παραδεκτή, η αδυναμία εφαρμογής της οδηγίας 2002/58 θα καταστήσει αναγκαία την εκ νέου διατύπωση του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος κατά τρόπο ώστε το Δικαστήριο να μπορέσει να ερμηνεύσει με την απάντησή του την οδηγία 2016/680.

58. Με την εν λόγω απάντηση θα πρέπει να διευκρινιστεί, διαδοχικώς, αν μπορεί να συντρέχει επέμβαση σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην υπό κρίση υπόθεση και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, αν η οδηγία 2016/680 επιτάσσει η πρόσβαση στα δεδομένα να περιορίζεται σε περιπτώσεις καταπολέμησης της βαριάς εγκληματικότητας.

[18] Απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2018, Ministerio Fiscal (C-207/16, EU:C:2018:788).

59. Οι πράξεις επεξεργασίας δεδομένων μπορούν, εξ ορισμού, να προσβάλλουν τα δικαιώματα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής (άρθρο 7 του Χάρτη) και προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο 8 του Χάρτη). Ως εκ τούτου, οι δημόσιες αρχές πρέπει να συμμορφώνονται προς τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη προκειμένου να δικαιολογήσουν την επέμβασή τους στην άσκηση των εν λόγω θεμελιωδών δικαιωμάτων.

60. Η επέμβαση στα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη θα είναι μεγαλύτερη όταν μέσω αυτής: α) επιδιώκεται πρόσβαση σε ευαίσθητης φύσης δεδομένα τα οποία καταχωρίζονται συνήθως στα κινητά τηλέφωνα και η γνώση των οποίων μπορεί να αποκαλύπτει πτυχές της ζωής των κατόχων τους οι οποίες δεν πρέπει να περιέρχονται σε γνώση τρίτων και β) καθίσταται δυνατή η πρόσβαση στο περιεχόμενο των επικοινωνιών.

61. Πάντως, γενικότερα και λαμβανομένου υπόψη του περιεχομένου της, η οδηγία 2016/680 δεν πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι πράξεις επεξεργασίας τις οποίες μνημονεύει περιορίζονται αποκλειστικά και μόνον στις περιπτώσεις καταπολέμησης της βαριάς εγκληματικότητας.

62. Αντικείμενο της οδηγίας 2016/680 είναι κάθε πράξη επεξεργασίας [19] δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για σκοπούς πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης *κάθε είδους* ποινικών αδικημάτων.

63. Από τις αρχές τις οποίες η οδηγία 2016/680 θεσπίζει σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τον σκοπό αυτό (άρθρο 4) ή από τις προϋποθέσεις νομιμότητας της επεξεργασίας (άρθρο 8) δεν προκύπτει ότι, κατά κανόνα, η επεξεργασία των δεδομένων επιτρέπεται μόνον σε περίπτωση βαριάς εγκληματικότητας.

64. Περιορισμός στις περιπτώσεις καταπολέμησης της βαριάς εγκληματικότητας δεν θα μπορούσε να βασιστεί ούτε σε, άνευ ετέρου, εφαρμογή της νομολογίας του Δικαστηρίου σχετικά με την οδηγία 2002/58 [20] σε περιπτώσεις όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης.

65. Τούτο δεν είναι, κατά τη γνώμη μου, δυνατό, διότι, με την επιφύλαξη όσων θα εκθέσω κατωτέρω, η προμνησθείσα νομολογία αφορά τη γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα γενικής και απροσδιόριστης ομάδας προσώπων, η οποία πραγματοποιείται συστηματικά από τους παρόχους υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Η έκταση της επέμβασης την οποία συνεπάγεται το συγκεκριμένο είδος διατήρησης για το σύνολο της κοινωνίας είναι ο λόγος για τον οποίο το Δικαστήριο έχει επιδείξει ιδιαίτερη αυστηρότητα όσον αφορά την απαγόρευσή της και κατά την εξέταση των εξαιρέσεων από την εν λόγω απαγόρευση.

66. Τούτο δεν συμβαίνει όταν η επιδιωκόμενη πρόσβαση δεν επηρεάζει το σύνολο ή ευρείες ομάδες του πληθυσμού (ήτοι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα γενικής και απροσδιόριστης ομάδας προσώπων), αλλά τις πληροφορίες που διατηρούνται σε μεμονωμένο κινητό τηλέφωνο, στο πλαίσιο επίσης μεμονωμένης διαδικασίας ποινικής έρευνας, η οποία ρυθμίζεται ειδικώς από την οδηγία 2016/680.

[19] Η τυπολογία των «πράξεων» που εμπίπτουν στο άρθρο 3, σημείο 2, της οδηγίας 2016/680 είναι πολύ ευρεία. Βλ. την παράθεσή της στο σημείο 9 των παρουσών προτάσεων.

[20] Αποφάσεις La Quadrature du Net κ.λπ. καθώς και της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Tele2 Sverige και Watson κ.λπ. (C-203/15 και C-698/15, στο εξής: απόφαση Tele2 Sverige και Watson, EU:C:2016:970), της 2ας Οκτωβρίου 2018, Ministerio Fiscal (C-207/16, EU:C:2018:788), της 6ης Οκτωβρίου 2020, Privacy International (C-623/17, EU:C:2020:790), και της 2ας Μαρτίου 2021, Prokuratuur (Προϋποθέσεις πρόσβασης σε δεδομένα σχετιζόμενα με ηλεκτρονικές επικοινωνίες) (C-746/18, στο εξής: απόφαση Prokuratuur, EU:C:2021:152).

67. Αντικείμενο της οδηγίας 2016/680 είναι η επεξεργασία δεδομένων από αρμόδιες αρχές με σκοπό την πρόληψη, τη διερεύνηση, την ανίχνευση ή τη δίωξη ποινικών αδικημάτων. Πρόκειται περί ποινικών αδικημάτων κάθε είδους και όχι μόνον σοβαρού χαρακτήρα.

68. Εξάλλου, όπως υπογράμμισαν ορισμένοι μετέχοντες στη διαδικασία, ελλείψει οποιασδήποτε ένδειξης σχετικά με τη σοβαρότητα των ποινικών αδικημάτων στην οδηγία 2016/680, η εν λόγω οδηγία θα μπορούσε να μην εφαρμοστεί με ομοιόμορφο τρόπο στα κράτη μέλη, δεδομένου ότι οι εκτιμήσεις του βαθμού σοβαρότητας της αξιόποινης συμπεριφοράς διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των εθνικών δικαίων [21].

69. Εν ολίγοις, η οδηγία 2016/680 δεν θέτει, ως προϋπόθεση νομιμότητας, η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που ρυθμίζεται από την εν λόγω οδηγία να επιτρέπεται μόνο για την καταπολέμηση της βαριάς εγκληματικότητας.

70. Τα προεκτεθέντα δεν εμποδίζουν, κατ' εφαρμογήν της αρχής της αναλογικότητας και κατά περίπτωση, η επεξεργασία δεδομένων την οποία οι αρμόδιες αρχές επιδιώκουν δυνάμει της οδηγίας 2016/680 να πρέπει να διενεργηθεί με την επιφύλαξη: α) της φύσης των διωκόμενων ποινικών αδικημάτων και β) του είδους των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία αφορά η εν λόγω επεξεργασία.

71. Στο πνεύμα αυτό, συντάσσομαι με ορισμένες παρατηρήσεις τις οποίες διατύπωσε η Γερμανική Κυβέρνηση σχετικά με τον περιορισμό της πρόσβασης στα δεδομένα των τηλεφώνων που κατάσχονται, όταν καθιστούν δυνατή τη διαμόρφωση πλήρους εικόνας της προσωπικότητας του κατόχου τους, βάσει του ψηφιακού περιεχομένου τους. Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, η εν λόγω πρόσβαση θα πρέπει να περιορίζεται στα δεδομένα που είναι αναγκαία ως αποδεικτικό μέσο σε συγκεκριμένη περίπτωση, μπορεί δε να μην είναι πρόσφορη εάν «το αδίκημα που διερευνάται είναι ήσσονος σημασίας ή τα δεδομένα που αναζητώνται έχουν ελάχιστη αποδεικτική αξία» [22].

72. Επομένως, in abstracto, η οδηγία 2016/680 δεν συνεπάγεται, συστηματικά, το μη σύννομο της πρόσβασης στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που διατηρούνται σε κινητό τηλέφωνο προς τον σκοπό της διευκόλυνσης της έρευνας σχετικά με συμπεριφορές που μπορεί να εμπίπτουν στη γενική ή κοινή εγκληματικότητα. Το αν η εν λόγω πρόσβαση πρέπει να επιτραπεί, in concreto, είναι ζήτημα το οποίο η αρμόδια αρχή θα πρέπει να αξιολογήσει κατά περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη την αναγκαιότητα της πρόσβασης και το προμνησθέν κριτήριο της αναλογικότητας.

73. Κατά τη γνώμη μου, τα προεκτεθέντα συνάγονται από τις διατάξεις της οδηγίας 2016/680 που καθορίζουν τις προϋποθέσεις του κύρους της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο της καταπολέμησης της εγκληματικότητας:

– το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', κατά το οποίο τα δεδομένα πρέπει να «υποβάλλονται σε σύννομη […] επεξεργασία»·

– το άρθρο 8, παράγραφος 1, στο οποίο υπογραμμίζεται ότι η επεξεργασία πρέπει να είναι *απαραίτητη* και να βασίζεται στο δίκαιο της Ένωσης ή των κρατών μελών.

[21] Η Γαλλική Κυβέρνηση μνημονεύει, ως παράδειγμα, τα σχετικά με την κατοχή και την παράνομη εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών αδικήματα, ως προς τη σοβαρότητα των οποίων οι ποινικοί κανόνες διαφέρουν στην Αυστρία και τη Γαλλία. Ανάλογη είναι η γνώμη της Σουηδικής Κυβέρνησης.

[22] Γραπτές παρατηρήσεις της Γερμανικής Κυβέρνησης (σημείο 20).

2. Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

74. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8 και 11 καθώς και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, «αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως το άρθρο 18, σε συνδυασμό με το άρθρο 99, παράγραφος 1, του [StPO], που παρέχει στις αρχές ασφαλείας, στο πλαίσιο ποινικής έρευνας, πλήρη και ανεξέλεγκτη πρόσβαση, χωρίς άδεια δικαστηρίου ή ανεξάρτητης διοικητικής αρχής, σε όλα τα διατηρούμενα σε κινητό τηλέφωνο ψηφιακά δεδομένα».

75. Η διατύπωση του ερωτήματος είναι σε κάποιον βαθμό ασαφής. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο:

– αναγνωρίζει ότι το άρθρο 110, παράγραφος 2, του StPO προβλέπει ότι οι κατασχέσεις αγαθών απαιτούν, κατ' αρχήν, την άδεια της εισαγγελικής αρχής. Η αστυνομική αρχή μπορεί να προβεί σε τέτοιες κατασχέσεις, χωρίς την εν λόγω άδεια, μόνον στις έκτακτες περιπτώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου (οι οποίες δεν συντρέχουν, κατά τα φαινόμενα, εν προκειμένω)·

– εντούτοις, επισημαίνει επίσης ότι η ανάλυση των πληροφοριών που διατηρούνται στα κινητά τηλέφωνα «δεν ρυθμίζεται με ενιαίο τρόπο [στον StPO]» και ότι οι αρχές ασφαλείας θα μπορούσαν να προβούν σε μια τέτοια ανάλυση ιδία πρωτοβουλία, χωρίς προηγούμενη άδεια.

76. Η Αυστριακή Κυβέρνηση ερμηνεύει την εθνική νομοθεσία κατά τρόπο που δεν συνάδει με την ερμηνεία που εκτίθεται στη διάταξη περί παραπομπής. Ειδικότερα, η Αυστριακή Κυβέρνηση εκθέτει ότι, κατά το εθνικό δίκαιο, τόσο η κατάσχεση του τηλεφώνου (εκτός επειγουσών περιπτώσεων) όσο και η ανάλυση των δεδομένων που διατηρούνται σε αυτό επιτρέπεται μόνον βάσει άδειας της εισαγγελικής αρχής[23]. Χωρίς εντολή της εισαγγελικής αρχής, η αξιοποίηση από την αστυνομία των δεδομένων που διατηρούνται στο εν λόγω τηλέφωνο δεν είναι σύννομη.

77. Απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει το περιεχόμενο της εσωτερικής νομοθεσίας. Στο πλαίσιο της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο, μόνον δε το αιτούν δικαστήριο μπορεί να καθορίσει το ακριβές περιεχόμενο των εθνικών νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων[24].

78. Χωρίς να έχω την πρόθεση να παρέμβω στη διαφωνία σχετικά με την ερμηνεία του αυστριακού δικαίου, φρονώ ότι δεν είναι δυνατόν να συναχθεί από τις διατάξεις και μόνον που προσδιορίζει το αιτούν δικαστήριο (άρθρο 18 του StPO, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 99, παράγραφος 1, του StPO) το συμπέρασμα που αυτό συνάγει. Επαναλαμβάνω, εντούτοις, πρόκειται περί ζητήματος επί του οποίου μόνον το αιτούν δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί.

[23] Σημείο 19 των γραπτών παρατηρήσεων της Αυστριακής Κυβέρνησης. Η Αυστριακή Κυβέρνηση παραπέμπει στην απόφαση του Oberster Gerichtshof (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Αυστρία) της 13ης Οκτωβρίου 2020 (υπόθεση 11 Os 56/20z) με την οποία το εν λόγω δικαστήριο έκρινε μη σύννομη, λόγω προσβολής των υποκειμενικών δικαιωμάτων του θιγόμενου προσώπου, την ανάλυση από τη δικαστική αστυνομία των δεδομένων κινητού τηλεφώνου χωρίς την άδεια της εισαγγελικής αρχής.

[24] Βλ., αντί άλλων, απόφαση της 28ης Απριλίου 2022, SeGEC κ.λπ. (C-277/21, EU:C:2022:318, σκέψη 21).

79. Εν πάση περιπτώσει, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι θα μπορούσε να εφαρμοστεί σε υπόθεση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη η νομολογία που διαμορφώθηκε με την απόφαση Prokuratuur [25] σχετικά με τον προηγούμενο έλεγχο, από δικαστήριο ή ανεξάρτητη αρχή, της πρόσβασης στα διατηρούμενα δεδομένα.

80. Αντιθέτως, κατά την Ολλανδική Κυβέρνηση, η προμνησθείσα νομολογία διαμορφώθηκε σε σχέση με εθνική νομοθεσία η οποία επέτρεπε τη *γενική* πρόσβαση των αρμόδιων αρχών σε *όλα* τα διατηρούμενα δεδομένα κίνησης και θέσης. Τούτο δικαιολογεί την απαίτηση προηγούμενης δικαστικής άδειας, η οποία μπορεί, εντούτοις, να μη δικαιολογείται σε περίπτωση πρόσβασης στα δεδομένα μεμονωμένου κινητού τηλεφώνου.

81. Στο ίδιο πνεύμα, η Νορβηγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, στις πλείονες εγγυήσεις που προβλέπονται από την οδηγία 2016/680 [26], δεν καταλέγεται ρητώς η αναγκαιότητα προηγούμενης άδειας από δικαστική ή ανεξάρτητη διοικητική αρχή.

82. Εκκινώντας από την παραδοχή ότι οι διατάξεις της οδηγίας 2016/680 πρέπει να ερμηνευθούν υπό το πρίσμα του Χάρτη, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η υποχρέωση που επιβάλλεται στα κράτη μέλη στο άρθρο 8, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας (προϋποθέσεις νομιμότητας της επεξεργασίας) συνεπάγεται την αναγκαιότητα σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη.

83. Συντάσσομαι με την άποψη της Επιτροπής ότι, στο πλαίσιο της συμμόρφωσης προς τις προμνησθείσες διατάξεις του Χάρτη, οι εθνικοί νομοθέτες υποχρεούνται να καθορίζουν τους αναγκαίους κανόνες ώστε να διασφαλίζεται ότι η πρόσβαση στα δεδομένα είναι σε κάθε περίπτωση δικαιολογημένη και έχει χαρακτήρα αυστηρώς αναγκαίο και αναλογικό.

84. Εντούτοις, οι εν λόγω εθνικοί κανόνες δεν είναι απαραίτητο να αφορούν ειδικώς την πρόσβαση στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που περιέχονται, όπως εν προκειμένω, σε κινητό τηλέφωνο, αλλά μπορούν να είναι οι γενικώς προβλεπόμενοι στο εσωτερικό δίκαιο όσον αφορά τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων.

85. Συναφώς, παρέθεσα ανωτέρω τη σκέψη 103 της απόφασης La Quadrature du Net κ.λπ. όσον αφορά τα μέτρα των κρατών μελών που θίγουν το απόρρητο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, χωρίς να επιβάλλονται υποχρεώσεις επεξεργασίας στους παρόχους τέτοιων υπηρεσιών [27].

86. Επομένως, χωρίς να είναι αναγκαίο να συναχθούν από την οδηγία 2016/680 *ειδικοί* κανόνες διαδικαστικής φύσης προς διασφάλιση της νομιμότητας της πρόσβασης στα δεδομένα που διατηρούνται σε κινητό τηλέφωνο [28], θα εφαρμοστούν οι εθνικοί κανόνες που ρυθμίζουν την άσκηση των εξουσιών έρευνας και κατάσχεσης στο πλαίσιο των ποινικών ερευνών [29].

[25] Απόφαση Prokuratuur (σκέψη 51): «είναι ουσιώδες η πρόσβαση των αρμόδιων εθνικών αρχών στα διατηρούμενα δεδομένα να υπόκειται σε προηγούμενο έλεγχο είτε από δικαστήριο είτε από ανεξάρτητη διοικητική αρχή και η απόφαση του δικαστηρίου ή της ανεξάρτητης διοικητικής αρχής να εκδίδεται κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος των προαναφερθεισών αρχών το οποίο υποβάλλεται στο πλαίσιο διαδικασιών πρόληψης, διαπίστωσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων».

[26] Επιπλέον εκείνων που προβλέπονται στα άρθρα 4 και 8, βλ. εγγυήσεις που περιέχονται στα κεφάλαια III («Δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων»), IV («Υπεύθυνος επεξεργασίας και εκτελών την επεξεργασία»), VI («Ανεξάρτητες εποπτικές αρχές») και VIII («Προσφυγές, ευθύνη και κυρώσεις»).

[27] Βλ. σημείο 36 των παρουσών προτάσεων.

[28] Εγχείρημα η δυσχέρεια του οποίου καταδεικνύεται από τις προσπάθειες της Επιτροπής, στα σημεία 34 έως 39 των γραπτών παρατηρήσεών της, να συμβάλει στον καθορισμό σαφών και ακριβών κανόνων για τον καθορισμό των ορίων και των κατάλληλων εγγυήσεων σε σχέση με την πρόσβαση στα δεδομένα κινητού τηλεφώνου.

[29] Κανόνες οι οποίοι, όπως υπενθυμίζουν, για παράδειγμα, η Δανική και η Ιρλανδική Κυβέρνηση, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, πλην όμως μπορούν να εφαρμοστούν για την πλήρωση απαίτησης που προκύπτει από το δίκαιο της Ένωσης.

87. Η παραπομπή στις διατάξεις του εσωτερικού δικαίου για τη διασφάλιση της νομιμότητας της πρόσβασης σύμφωνα με την οδηγία 2016/680 συνάδει, επιπλέον, με τη νομολογία του ΕΔΔΑ. Ακριβώς σε υπόθεση που αφορούσε τη Δημοκρατία της Αυστρίας σχετική με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής καθώς και της κατοικίας και της αλληλογραφίας), το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η αυστριακή νομοθεσία περί κατασχέσεως αντικειμένων και, ειδικότερα, εγγράφων εφαρμόζεται στην έρευνα και την κατάσχεση δεδομένων που διατηρούνται σε φορείς δεδομένων [30].

88. Εάν, όπως υποστηρίζει η Αυστριακή Κυβέρνηση διά παραπομπής στη νομολογία του Oberster Gerichtshof (Ανωτάτου Δικαστηρίου), οι αστυνομικές αρχές δεν είχαν δικαίωμα πρόσβασης στα δεδομένα που διατηρούνται σε συγκεκριμένο κινητό τηλέφωνο χωρίς την άδεια της εισαγγελικής αρχής, το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα καθίσταται σε μεγάλο βαθμό άνευ αντικειμένου.

89. Εν πάση περιπτώσει, η απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα δεν μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο η πρόσβαση στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που περιέχονται στο κατασχεθέν τηλέφωνο να καθιστά «δυνατή την απόκτηση μιας πολύ λεπτομερούς και αναλυτικής εικόνας για όλους σχεδόν τους τομείς της ιδιωτικής ζωής» του υποκειμένου των δεδομένων [31]. Στην περίπτωση αυτή, οι αστυνομικές αρχές δεν θα μπορούσαν να ενεργήσουν χωρίς την προηγούμενη άδεια η οποία μνημονεύεται στην απόφαση Prokuratuur.

90. Εκ πρώτης όψεως, η ως άνω παρατήρηση φαίνεται να μη συνάδει με την αδυναμία εφαρμογής, στην υπό κρίση υπόθεση, της οδηγίας 2002/58 (την οποία ερμηνεύει η απόφαση Prokuratuur), όπως προεξέθεσα. Φρονώ, εντούτοις, ότι η ratio της εν λόγω απόφασης συνηγορεί υπέρ της ίδιας λύσης.

91. Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Prokuratuur, μολονότι η πρόσβαση πραγματοποιήθηκε με την απόκτηση των δεδομένων (μεταδεδομένων) από τους παρόχους υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, διακυβευόταν, όπως εν προκειμένω, μια ιδιαίτερη ποινική έρευνα η οποία αφορούσε συγκεκριμένο πρόσωπο. Έπρεπε να συλλεχθούν «δεδομένα σχετικά με διάφορους αριθμούς τηλεφώνου της […] και διαφορετικές διεθνείς ταυτότητες εξοπλισμού κινητής τηλεφωνίας της ίδιας» [32].

92. Κατά τη γνώμη μου, με την απόφαση Prokuratuur διακρίνονται δύο ζητήματα: α) αφενός, η αμφισβήτηση της γενικής ρύθμισης κράτους μέλους σχετικά με τη γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των δεδομένων και τη μεταγενέστερη πρόσβαση στα δεδομένα που κατέχουν οι πάροχοι της υπηρεσίας και β) αφετέρου, ο προηγούμενος έλεγχος, σε συγκεκριμένη περίπτωση, της πρόσβασης στα εν λόγω μεταδεδομένα, όταν βάσει αυτών μπορεί να διαμορφωθεί ακριβής εικόνα της ιδιωτικής ζωής ενός προσώπου.

[30] Απόφαση του ΕΔΔΑ της 16ης Οκτωβρίου 2007, Wieser και Bicos Beteiligungen κατά Αυστρίας (CE:ECHR:2007:1016JUD007433601 § 54): «the Austrian Code of Criminal Procedure does not contain specific provisions for the search and seizure of electronic data. However, it contains detailed provisions for the seizure of objects and, in addition, specific rules for the seizure of documents. It is established in the domestic courts' case-law that these provisions also apply to the search and seizure of electronic data».

[31] Βλ. τις επισημάνσεις του αιτούντος δικαστηρίου που παρέθεσα στο σημείο 44 των παρουσών προτάσεων.

[32] Απόφαση Prokuratuur (σκέψη 17).

93. Φρονώ ότι το γεγονός ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, τα δεδομένα που αποκαλύπτουν την ιδιωτική ζωή δεν βρίσκονται στην κατοχή των παρόχων της υπηρεσίας και αποκτώνται (ή γίνεται απόπειρα απόκτησής τους) από μεμονωμένο κατασχεθέν τηλέφωνο είναι δευτερεύουσας σημασίας σε σχέση με τη ratio της απαίτησης προηγούμενου ελέγχου στην οποία παραπέμπει η απόφαση Prokuratuur.

94. Ο εν λόγω προηγούμενος έλεγχος ερείδεται τελικώς στην προστασία που κατοχυρώνεται στα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη. Η αρχή που διενεργεί τον εν λόγω έλεγχο πρέπει να είναι «σε θέση […] να διασφαλίσει δίκαιη ισορροπία μεταξύ, αφενός, των συμφερόντων που συνδέονται με τις ανάγκες της διερεύνησης αξιόποινων πράξεων στο πλαίσιο της καταπολέμησης του εγκλήματος και, αφετέρου, των θεμελιωδών δικαιωμάτων του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των προσώπων των οποίων τα δεδομένα αφορά η πρόσβαση» [33].

3. Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

95. Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 47 του Χάρτη (ενδεχομένως, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με τα άρθρα του 41 και 52) αντιτίθεται σε νομοθεσία όπως η αυστριακή [34], η οποία «επιτρέπει την ψηφιακή εξέταση κινητού τηλεφώνου χωρίς ο ενδιαφερόμενος να ενημερωθεί προηγουμένως ή, τουλάχιστον, μετά την εφαρμογή του μέτρου».

96. Φρονώ ότι, με τη συγκεκριμένη διατύπωση, το εν λόγω προδικαστικό ερώτημα μπορεί να είναι αλυσιτελές για την επίλυση της διαφοράς, καθότι το υποκείμενο των δεδομένων μπορούσε να ασκήσει το δικαίωμα που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, ζητώντας από το αιτούν δικαστήριο να αναγνωρίσει τον μη σύννομο χαρακτήρα της ενέργειας της αστυνομίας επί του κατασχεθέντος τηλεφώνου, η οποία περιελάμβανε τη μεταγενέστερη (και ανεπιτυχή) απόπειρα αξιοποίησης των διατηρούμενων σε αυτό δεδομένων.

97. Σε σχέση με τις δύο προαναφερθείσες φάσεις της ενέργειας της αστυνομίας, θα πρέπει να γίνει η ακόλουθη διάκριση:

– όσον αφορά την καθαυτό κατάσχεση του τηλεφώνου, από τις πληροφορίες που περιέχονται στον φάκελο της υπόθεσης προκύπτει ότι το υποκείμενο των δεδομένων έλαβε γνώση αυτής και ότι αρνήθηκε να παράσχει στις αστυνομικές αρχές τον κωδικό ξεκλειδώματος μετά την κατάσχεση·

– όσον αφορά την απόπειρα ανάλυσης των δεδομένων, όλα τα στοιχεία δείχνουν ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν ενημέρωσε το υποκείμενο των δεδομένων για τη συγκεκριμένη πράξη, μολονότι η Αυστριακή Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το υποκείμενο των δεδομένων έλαβε γνώση έκθεσης στην οποία μνημονεύεται η ενέργεια της δικαστικής αστυνομίας επί του τηλεφώνου [35].

[33] Απόφαση Prokuratuur (σκέψη 52).

[34] Γίνεται εκ νέου παραπομπή στο άρθρο 18 του StPO σε συνδυασμό με το άρθρο του 99.

[35] Σημείο 37 των γραπτών παρατηρήσεών της.

98. Επομένως, υφίστανται ορισμένες ασάφειες όσον αφορά την αξιοποίηση των δεδομένων και τη γνώση των σχετικών πράξεων από το υποκείμενο των δεδομένων τις οποίες, όπως προεξέθεσα, θα έπρεπε να έχει αποσαφηνίσει το αιτούν δικαστήριο με τη διάταξη περί παραπομπής και οι οποίες εμποδίζουν το Δικαστήριο να δώσει χρήσιμη απάντηση στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα.

99. Εν πάση περιπτώσει, σε περίπτωση που το Δικαστήριο δεν κρίνει απαράδεκτο το συγκεκριμένο ερώτημα, θα εκθέσω τη γνώμη μου επ' αυτού. Σε τέτοια περίπτωση, και λαμβανομένης υπόψη της αδυναμίας εφαρμογής της οδηγίας 2002/58, το προδικαστικό ερώτημα θα πρέπει να αναδιατυπωθεί υπό το πρίσμα της οδηγίας 2016/680, τα άρθρα 13, 15 και 54 της οποίας παρέχουν κατευθύνσεις προκειμένου να δοθεί απάντηση σε αυτό.

100. Κατά την οδηγία 2016/680, οι πληροφορίες σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων του οι οποίες πρέπει να παρέχονται στο υποκείμενο των δεδομένων είναι οι αναγκαίες, μεταξύ άλλων, ώστε να μπορεί: α) να υποβάλει καταγγελία σε εποπτική αρχή (άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο δ') και β) να τύχει αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας σε σχέση με την προσβολή των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στην οδηγία 2016/680, με την επιφύλαξη οποιασδήποτε διαθέσιμης διοικητικής ή μη δικαστικής προσφυγής (άρθρο 54).

101. Υπενθυμίζεται, εντούτοις, ότι τόσο το άρθρο 13, παράγραφος 3, όσο και το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2016/680 επιτρέπουν στα κράτη μέλη να θεσπίζουν νομοθετικά μέτρα σχετικά με:

– την καθυστέρηση, τον περιορισμό ή την παράλειψη της παροχής των πληροφοριών στο υποκείμενο των δεδομένων βάσει του άρθρου 13, παράγραφος 2·

– τον περιορισμό, εν όλω ή εν μέρει, του δικαιώματος πρόσβασης του υποκειμένου των δεδομένων στα δεδομένα που αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας, στον βαθμό και για το χρονικό διάστημα που ο εν λόγω περιορισμός συνιστά αναγκαίο και αναλογικό μέτρο, μεταξύ άλλων, με σκοπό να αποφευχθεί η παρακώλυση επίσημων ή νομικών ερευνών ή διαδικασιών ή η παρεμπόδιση της διερεύνησης ποινικών αδικημάτων[36].

102. Εν πάση περιπτώσει, η νομιμότητα της επεξεργασίας των δεδομένων δεν εξαρτάται από την εκπλήρωση από τις αρμόδιες αρχές των (μεταγενέστερων) υποχρεώσεων που τους επιβάλλει το άρθρο 13 της οδηγίας 2016/680, αλλά από τη νομιμότητα του σκοπού που τη δικαιολόγησε· με άλλα λόγια, οι εν λόγω διοικητικές αρχές έπρεπε να έχουν το δικαίωμα να προβούν στην επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

103. Από την άποψη αυτή, το αν το υποκείμενο των δεδομένων ενημερώθηκε για τις απόπειρες πρόσβασης στα δεδομένα που διατηρούνται στο τηλέφωνο που κατασχέθηκε δεν είναι καθαυτό γεγονός το οποίο ασκεί επιρροή στην ουσιαστική νομιμότητα της ενέργειας της αστυνομίας. Η συμπεριφορά του υπευθύνου επεξεργασίας, η οποία ενέχει ενδεχομένως παράβαση των υποχρεώσεων που του επιβάλλει το άρθρο 13 της οδηγίας 2016/680, μπορεί να έχει άλλες συνέπειες, πλην όμως, επαναλαμβάνω, δεν ασκεί καθεαυτήν επιρροή στον σύννομο ή μη χαρακτήρα της επεξεργασίας.

104. Απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν η εθνική νομοθεσία καθιστά δυνατή την αποτελεσματική άσκηση των προμνησθέντων δικαιωμάτων από το θιγόμενο πρόσωπο.

[36] Πρβλ. απόφαση Tele2 Sverige και Watson (σκέψη 121). Η νομολογία της εν λόγω απόφασης σε σχέση με την οδηγία 2002/58 μπορεί να εφαρμοστεί στην οδηγία 2016/680 προκειμένου να διασφαλιστεί η δικαστική προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων των οποίων τα δεδομένα αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας.

V. Πρόταση

105. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να κρίνει απαράδεκτη την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε το Landesverwaltungsgericht Tirol (διοικητικό πρωτοδικείο περιφέρειας Τιρόλου, Αυστρία).

Επικουρικώς, προτείνω να δοθεί στην εν λόγω αίτηση η ακόλουθη απάντηση:

«1) Το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α′, και το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου, ερμηνευόμενα σε συνδυασμένο με τα άρθρα 7, 8 και 52 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

έχουν την έννοια ότι:

στο πλαίσιο ποινικής έρευνας, η πρόσβαση των δημόσιων αρχών στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που διατηρούνται σε κινητό τηλέφωνο, με σκοπό την επεξεργασία τους, δεν περιορίζεται στις περιπτώσεις καταπολέμησης της βαριάς εγκληματικότητας.

Η εν λόγω πρόσβαση πρέπει να είναι δικαιολογημένη σε κάθε περίπτωση και να έχει χαρακτήρα αυστηρώς αναγκαίο και αναλογικό σε σχέση με τη φύση των διωκόμενων ποινικών αδικημάτων και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στα οποία επιδιώκεται πρόσβαση.

Οι αστυνομικές αρχές δεν μπορούν, στο πλαίσιο ποινικής έρευνας, να αποκτήσουν πλήρη και ανεξέλεγκτη πρόσβαση, ιδία πρωτοβουλία και χωρίς προηγούμενη άδεια δικαστηρίου, σε όλα τα δεδομένα που διατηρούνται σε κινητό τηλέφωνο, όταν τα εν λόγω δεδομένα καθιστούν δυνατή τη διαμόρφωση ακριβούς εικόνας της προσωπικής ζωής του προσώπου.

2) Τα άρθρα 13, 15 και 54 της οδηγίας 2016/680, ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με τα άρθρα 47 και 52 του Χάρτη,

έχουν την έννοια ότι:

με την επιφύλαξη των περιορισμών που επιτρέπονται από το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2016/680, ή άλλων διαθέσιμων διοικητικών ή μη δικαστικών προσφυγών, ο κάτοχος κινητού τηλεφώνου πρέπει να ενημερώνεται για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διατηρούνται στο εν λόγω τηλέφωνο στην οποία προέβησαν οι αρμόδιες αρχές, κατά τον χρόνο και με τον τρόπο που απαιτούνται ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματός του να ζητήσει δικαστική προστασία σε σχέση με την ενδεχόμενη προσβολή των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στην οδηγία 2016/680.»